

el malalt, represa, represa de pits, reprehensible, reprehensible, reprensió, reprensiu, reprensor, reprensori, reprenedor, mampendre, mompendre, perpendre, represàlies, sorprendre, sobreprendre, sobreprender, sorprendent, sorpresa, sospresa, a la pingueressa, prenguera, aprenguer, aprenquera, a la pinguera, prisar, prisat, presilla, sobreprès [n. 8], sorprès [n. 8].

Pèndil, pendular, penduliflora, V. penjar Peneca, V. penjar Penedès, mal comprès per AlcM, V. penya

PENEDIR, generalment PENEDIR-SE, del llatí PAENITÈRE id. □ 1.ª doc.: S. XIII.

«À perdud l'ecclèsià dez Pui --- mil almones ['almoines'], e pus remanid ès a donar, tot per colpa de R. de Monçor, preg jo a Déu que él lo-n leis penedir», doc. de la Conca de Tremp, de 1242 (PPujol, DocVg. Urg., 8.45). També sovint en Llull i en les VidesR: «se-n penedec molt», «agren paor es penederen», 69v2, 102v2, formes que corresponen més aviat a un verb de la 2.ª conjugació, com l'oc. ant. penedre (junt amb oc. ant. penedir), que correspon a la terminació llatina en -ĒRE. Així clarament en els Usatges: «los ja ditz genitors poden deseretar --- si les filyes --- volen viure en puteria, o s'ils fils tarraïns e no se'n volen penidre» (NCL., 95). Altres formes dels textos medievals són més equívocues en aquest sentit, si bé ja hi ha algun altre cas clar en -ir (com el de 1242); però de tota manera el mot no pertanyia a l'Edat Mitjana a la classe de «conjugació incoativa» en -eix, sinó a la classe forta.¹

«Guardats-vos que no-us en penediats» Subj. Pres. 5, Desclot, § 166, NCL. v, 124.3. «Es purgatori, e allí van persones que en aquest món se peniden de sos peccats», «quan lo pecador se penit ---», StVicentF (Serm. II, 67.16, 120.31), «que diguen al poble que-s confessen e que-s peniden, e que fassen professons»: paraules atribuïdes a l'aparició mariana, segons les declaracions fet del procés de 1458 del el Santuari del Miracle de Solsona (Baraut, N.^a S. del Mir., 167). Antigament, predominava, doncs, la forma en i en el present. Però es coneixen casos de la forma en è: «no-l portarà --- cavaler, què no sèn paneda, tro sus què Galeàs --- la portarà en son col<I>», Reixac (Questa, 26.23).

A penes cal dir que el mot segueix viu i vigorós per tot; el vergonyós castellanisme *arrepentir-se*, *arrepentit*, -ida, que havia penetrat bastant en el S. XIX (gràcies a predicadors acastellanats dels Ss. XVI i ss., i a confessors i monges botiflers) avui sembla estar en retrocés i no ha estat mai tolerat pels bons ciutadans i escriptors nostres.

Penedir resta victoriosa. Recordem versos grandiosos: «—Bon menjar, bon oblit i jeure amb dona: / mai havia trobat millor conhort. / —Mes ara... —Mes, ara que ja sé que compareixo / en presència de Déu omnipotent... / —Te'n penedeixes? —Sí, me'n penedeixo. / —Doncs, sia't perdonat. —Amén, amén... / —I el tracte amb Na Joana, no és injúria / que clama també a Déu Nostre Senyor? / Acusa't! —Pare, no:

no fou luxúria / --- / d'això també me n'haig de penedir? / —Fou un amor desordenat i il·lícit! / —Doncs... tant se val!... me'n penedeixo, sí!», Maragall (*La Fi d'En Serrallonga*, vv. 119ss., O. C., 138); «Si no hi tingué de comparèixer, no em penediria de res» comentava un agut crític, Amadeu Vives el 1926 (*Di. i Records de Coromines* II, 451n.); «L'amo, que també era pare de família, ja es penedia d'haver pujat: —Endemés, senyora, no s'hi enfundi...», Coromines (*Les Llàgrimes de St. Llorenç* I, ii, p. 25).

Poques variants dial., consistents en detalls morfològics i recents, per analogia etc.: cap a la Vall d'Aran i Alt Pallars se sent algun cop *empenèi*, per intrusió de la terminació -eir (d'*empèdreir*, *eixarreir*), i semblantment un escriptor floralesc gironès escriví «cansada de tu, *arrepenebida* d'un moment de feblesa ---» (rev. *Catalana*, 1925, VIII, 39).

PAENITÈRE, segons la fonètica històrica normal havia de conservar en català i llengua d'oc la -i- interna en la proximitat d'una -N- (cf. cat. *mànega* en contrast amb cast. *manga*, fr. *manche*, *nomenar/nombrar*, *nommer* etc.). No indica, doncs, evolució culta la forma cat. *penedir* enfront del fr. (*re*)*pentir*, it. *pentirsi*, port. (*arre*)*pender-se*, cast. ant. (*a*)*rrependerse*, -irse (més tard reemplaçat per la forma afrancesada *arrepentirse*, per influència dels cluniacenses).² En oc. ant. hi ha bastantes variants: *penedre* en *Flamenca*, *penedir* (la més clàssica), *pentir* només en algun trobador del Nord (Bornelh, Rayn. IV, 488), i alguns partint de *penedensa* fan *penedensar* en el verb (*Crozada*, M. Ermenhaut).

En llengua d'oc també es troben, com en fr. etc., formes amb *re-*: *repenedre* en les *Leys d'Amors* i alguns textos més tardans, *rependir* en Arnaut Daniel, el present *s'en repén* en trobadors tardans i textos en prosa, *repentida* en algun trobador provençal i més aviat tardà. El nostre Cerverí va escriure *Lo Vers del Repentir* (54/75), però el mot pot no ser del mateix poeta, car no figura més que en el títol de la composició (ms. Sg).

En català també trobem en textos genuïns i antics la variant derivada amb *re-*. *Repenedir-se* en la *Questa* de Reixac (14.12). Aplicat sobretot en el participi a les dones pecadores, sovint en institucions monacals: «dominabus de les *repenedides* villae Perpiniani» a. 1369, «a les femnes *repenedides*» en docs. ross. de 1310 i 1319 (*InvLC*). D'aquí degué extreure un ús transitiu el menorquí popular: «La pecadora afligida / devant un Sant Crist estava, / les culpes *repenedia*, / i amb una gran amargura / i amb un gran dolor plorava» segons una cançó piadosa recollida del poble per Camps Merc. (*Folk.* I, 21), però sembla que podem esmenar-ho en «de culpes *repenedida*» com a forma de l'autor (que altres recitadors canviarien en *de culpes se penedia*, i d'altres ho barrejarien). En el P. Val., on l'intrús *arrepentir-se* ha fet estralls, tanmateix MGadea conserva una forma més pura: «no *s'arrepentiran* de fer ---, no *s'a-* d'anar per allí» (*T. del Xè* I, p. 283, i de nou III, 131).

DERIV.: El participi actiu fou *penedent*: «Jo me confés a Déu / --- / de tot lo mal qu'hai feït me con-